

A nyilas eszméáramlatok alkonya Szegeden

Göllner Lajos a szegedi polgárok nyilas tanítómestere — Hubay vacsora a Csónakázó Egyesület klubházában — A végeredmény: semmi

(A Délmagyarország munkatársától) Szegeden a legrégibb ujkori nyilas dr. Göllner Lajos fogorvos, aki a szegedi egyetem fogászati intézetének vezetője és az egyetem magántanára. Ez a szűkszavú, aprótermetű, fekete, aldunai típusu ember már akkor intranzigensen szélsőséges volt amikor a magyar politikai élet porondján és a parlamentben talán egyedül Meskó Zoltán képviselte az eszmét. Göllner politikailag akkor szerepelt először, amikor Szálasi hungarista mozgalmát kezdte terjeszteni. Szegeden az első hungarista dr. Göllner Lajos volt. Pártéletéről akkor még persze nem lehetett beszélni és a szegedi hungaristák kiskocsmákban fehérasztal körül cserélték az eszmét a rögválóságról és a zagyvápárti hungarista államról. Azután Szálasi lakat alá kerül és aki csak tehette, azonnyomban letgadtta, hogy valamikor köze lett volna a hungarista mozgalomhoz. Göllner Lajos ekkor is intranzigens maradt. Amikor a Nyilaskeresztes Párt megalakult, ő lett a szegedi tagozat elnöke.

Amig azonban idáig ért a dolog, Göllner Lajos mögött nagy és mitagadás eredményes nyilas propaganda munka volt már. Ez a csöndes szavú, halk beszédű ember valószínűságon tanítómestere lett a könynyelmű, hiszékeny és legkevésbé a saját fejével gondolkodó szegedi ugynevezett középosztálybeli polgárságnak. Orvosok, ügyvédek, gyógyszerészek és mások szegődtek a nyilas ideológia táborába, amely nőtton nőtt. A tömeghisztéria alig tapasztalható bódulata már-már patológikus volt, hiszen egyfelől valószínű volt a nyugalmas, békés, bölcs kormányzású Magyarország, másfelől a fantomból és zagyvaságból épített légvár, a nyilas paradicsom.

Amikor a belügyminiszter tiltó rendelete megjelent arról, hogy a nyilas mozgalomnak köztisztviselő tagja nem lehet, dr. Göllner Lajos nem vette figyelembe a belügyminiszter rendeletét és továbbra szervező, aktív tagja maradt a nyilaspártnak. Boldogemlékü néhai dr. Érek István, az egyetem akkori rektora 1939 tavaszán felfüggesztette Göllner Lajost az egyetemi fogászati intézet vezetői állásától, a felfüggesztés azonban nem sokáig maradt hatályos, Göllnert Hóman Bálint kultuszminiszter visszahelyezte, illetve a felfüggesztést hatálytalanította.

Ez az idő már egybe esik az 1939-es választás előkészületeivel. S amíg a MÉP-et úgy informálták, hogy a szegedi nyilasmozgalom elenyészően csekély jelentőségű, Göllner Lajos magabiztosan informálhatta a párt cärevisét és akkori vezetőjét, Hubay Kálmánt, hogy egy szegedi mandátum megszerzése csaknem biztosra vehető. 5000 párttagja volt akkor a nyilaspárt szegedi szervezetének és a szimpatizánsok, a kívülről támogatók száma is tekintélyes volt.

Hubayt azelőtt nem ismerte az

ugynevezett szegedi középosztály. Göllner kitűnő érzékkel olyan helyen mutatta be először, ahol a nyilas ideológia legtermékenyebb talajra talált. Göllner Lajos vacsorát rendezett Hubay Kálmán tiszteletére a Szegedi Csónakázó Egyesület tiszai klubházában és erre hivatalos volt minden nyilasrajongó klubtag. Így kezdődött a választási kampány s mint tudott dolog, a szegedi lajstromos listán megválasztották Hubay Kálmánt képviselővé, aki azután lemondott Szögi Géza javára. Érdekes tárgyalások előzték meg a képviselőjelöltek névsorának összeállítását. Eredetileg Göllnert szánták második helyre és Szögi a harmadik lett volna. Göllner Lajos azonban kijelentette, hogy nem pályázik képviselői mandátumra és jelöltséget nem vállal. Voltak olyan vélemények, hogy Göllner Lajosnak sokkal nagyobb ambíciói vannak »hatalomátvitelkor«, mint képviselői mandátum... Így lett a szegedi nyilas képviselőjelöltség esélyese Szögi Géza, akinek párthívei kortesnóta helyett örömmel szójáté

A textilkiskereskedők áruellátásának új rendje

Két szegedi nagykereskedő családtagja folytat textilkiskereskedést — A kereskedelem érdeke a ketiös jogosítványok rendezése

(A Délmagyarország munkatársától) A közellátásügyi miniszter, amint ismeretes, az ország textilanyagszükségletének biztosítására az áruelosztás új rendjét léptette életbe. E szerint mindazok a kiskereskedők, akiknek jogosultságát a Körzeti Textilbizottság a miniszter 35.677—1943. VI. 1. számú leiratában kapott felhatalmazás és irányelvek alapján megállapította, »Textiláru Bevásárlási Könyvet« kapnak, amellyel az abban feltüntetett nagykereskedőknél bizonyos pontrendszer szerint szerezheti be a jövőben a textilárusükségletét.

A szegedi kereskedelmi és iparkamara területe az első között volt az országban — a nagyváradival együtt — ahol a kiskereskedők már a múlt hét végén kézhez kapták a bevásárlási könyveiket. Már hétfőn csak az új rendelkezés alapján, könyvre eszközölhetők a kiskereskedők bevásárlásait a nagykereskedőknél. A szegedi kereskedelmi és iparkamara területén nyilvántartott 3200 textilkiskereskedőből eddig mintegy 1900-an kapták kézhez a bevásárlási könyvecskéket. A szabóipar, vagy más rokonipari szakma gyakorlásával egybekötött kiskereskedői jogosítvánnyal bíró kereskedők ügyében egyelőre még nem történt döntés, mert az ő igényeik elbírálása külön mérlegelés tárgya. A közvetlenül fogyasztóknak dolgozó és árusító feldolgozó iparosok egyelőre könyv nélkül szerezhetik be áruszükségletüket a kiskereskedőknél.

A szegedi kereskedelmi és iparkamara keretében működő körzeti Textilbizottság körlevélben különös nyomatékkal hívja fel a kiskereskedők figyelmét arra, hogy addig is, amíg a feldolgozó iparosok áruellátását kormányrendelettel szabályozzák, a legnagyobb körültekintéssel és előzetes

kontróvák: Arra szavazunk, akinek a kenyérét esszük. Legjobb a Szögi kenyér! Ezzel a szójátékkal Szögi sütőiparos családból való származását az iparosság és munkásság felé hangsúlyozták s az eredmény nem is maradt el.

A választás óta Göllner Lajos alig szerepelt a nyilvánosság előtt, hacsak azt nem tekintjük szereplésnek, hogy elvállalta a MONE elnökségét. Dehát egy elnökséggel több, vagy kevesebb, már igazán nem számít. Göllner megmaradt ugyan a nyilaspárt szegedi elnöki székében s mint ilyen vendégül látta a Csillagbörtönből kiszabadult Szálasi Ferencet, de mintha jobban bezárkózott volna szűkszavúságában. Azoknál az asztaloknál, ahol gyakran megfordult és ma is megfordul, inkább csak hallgatja tanításai visszhangját, ő maga nem igen beszél. Lehet, hogy orvosi szemmel kezdte Szálasi nézni attól kezdve, hogy a »vezér« kiszabadulása után megszólalt s zagyvaságokat beszélt magyartalanul, hasonlatosan azokhoz az elmebeteghez, akiket Göllner mint fogorvos néha meglátogat a Pulcz-utcában... S most, amikor a mozgalom országosan és szegedi viszonylatban is bomladozik, Göllner Lajos is megcsinálhatja élete mérlegét s az eredmény oldalára odairhatja: semmi. S azután el kell majd tűnnie — a jobbfeleken.

dekeit messzemenően szemelött tartva szolgálják ki őket. A kiskereskedő attól a feldolgozó iparostól, akit személyesen nem ismer, ipartestületi igazolást kérhet, azonban a körlevél nyomtatékosan hangsúlyozza, hogy mindezt a tisztességes magyar kereskedői mult szellemében tegye.

A Körzeti Textilbizottsághoz a kiskereskedőknek igénylést kellett beadniuk, az ehhez csatolt kérdőíven személyi és üzemi adataikon kívül föl kellett tüntetni a forgalmukat is, valamint alkalmazottaik számát, fizetését, sőt a közjótékonykodásban való részvételükről is be kellett számolni. A bizottság minden egyes kiskereskedő kérelmét az összes adatok mérlegelésével hozta meg és az áruelosztásban való részesedés mértékének megállapításában a kereskedő bevalótt üzleti forgalmán kívül figyelembe vették esetleges katonai érdemeit, valamint azt, hogy mekkora szociális terheket vállalt.

A szegedi kereskedelmi és iparkamarától nyert értesülésünk szerint a Körzeti Textilbizottság eddig 1918 vásárlási könyvet adott ki, amelyből textiláru forgalmazó kiskereskedő kapott 1912 darabot, vásárlásra jogosult feldolgozó iparos (konfekciós) 7-et. A bizottság 1538 kérelmezőt elutasított, ebből 1160 kiskereskedő, 378 pedig feldolgozó iparos. Nem kaphattak ugyanis vásárlási könyvet a vonatkozó miniszteri rendelkezés értelmében azok, akik nyílt árusítási üzlettel nem rendelkeznek, a piacon, vagy vásáron való textilárusítást nem főfoglalkozásként üzték; vegyeskereskedők oly községben, ahol textilszaküzlet is van, vagy ahol nincsen szaküzlet, de eddig a kérelmező sem

árusított textiláru; akiknek iparigazolványa számos más cikkeken kívül textilárura is szól, de ebbeli forgalmuk oly csekély volt, hogy áruellátás szempontjából nem volt figyelembevehető.

Nem kaphatnak bevásárlási könyvet azok sem, akik kereskedésre szóló iparigazolványuk mellett, miní női, vagy férfiszabók, illetve fehérneműkészítők is dolgoztak és textilkiskereskedésre szóló iparigazolványuk alapján textiláru eddig változatlan alakban (méterárúként) semmit, vagy alig számottevő mennyiséget hoztak forgalomba és az összes beszerzett árumennyiséget iparigazolványuk alapján dolgozták fel.

Nem kapnak vásárlási könyvet végül azok a feldolgozó iparosok, akik négynél kevesebb segédet foglalkoztatnak, vagy négynél többet foglalkoztatnak ugyan, de nem viszonteladóknak adták el az általuk készített ruházati cikket. Az elutasítás ellen 15 napon belül felszólamlásnak van helye, de a helyesbítés kérését okmányokkal kell igazolni.

A kiskereskedők jogosultságának elbírálásával egyidejűleg a közellátásügyi miniszter kijelölte azokat a nagykereskedőket is, akiket kereszttől az áruellátást lebonyolítják. A szegedi kereskedelmi és iparkamara körzetében összesen 77 nagykereskedői kijelölés történt. Ezek közül 24, tehát a körzetben detailisták részére viszonteladásra jogosultaknak egyhármada budapesti cég, a többi pedig megoszlik a kerület vidéki városai és helységei között. Szegeden összesen 9 nagykereskedőt jelöltek ki. A kijelölt nagykereskedői cégek a következők:

Baross Szabóipari Szövetkezet, vitéz Kakuszi István, Ketting Lajos, Krier Rudolf, ifj. Kionkay András, Nagymihály Gáspár, dr. Pállay Vilmos, Szegedi Ruházati Kisipari Szövetkezet, Szécsi György.

Az áruellátás úgy történik, hogy a közellátásügyi miniszter minden nagykereskedő részére bizonyos pontszámot állapít meg, amelynek arányában az általános elosztásból részesül. A pontszám nem meghatározott árumennyiséget, hanem az esetenként szétosztásra kerülő árumennyiség bizonyos hányadát jelenti. Azt, hogy az egyes kiosztások alkalmával mennyi áru kerül szétosztásra, a gyártás munkautemétől függ, annak mennyisége tehát esetenként változó. E szerint változik az egyes pontok értéke is. Az arányos és igazságos elosztás elvét követve, a kiskereskedők szükségletét is megfelelő számú pontértékben állapította meg a körzeti textilbizottság. Egy nagykereskedői pont tehát bizonyos számú kiskereskedői pontra oszlik fel. (Ez most 10, azonban ez sem állandó, hanem időnként változhat.) Ezt a pontszámot a kiskereskedők bevásárlási könyveiben följegyezték annak a nagykereskedőnek a törzsszámával együtt, akinek körzetébe a kiskereskedő vásárlásra utalták. Egy kiskereskedő természetesen több nagykereskedőhöz is tartozhat, akik közül kiválaszthatja azt, vagy azokat, akikkel üzleti összeköttetésbe akar lépni. Más nagykereskedőhöz azonban, mint akinek törzsszáma a könyvében szerepel, nem fordulhat vásárlási igényével. A kiskereskedői, ugynevezett részpontokat a textilipar gyártmányaira külön szabályozták meg. A textilbizottság szakmák szerint különböző kategóriákat állított fel, így az »A« jelzésű a gyapjút, a »B« a pamutot és selymet, a »C« a lenet és kendert, a »D« a kötött és borgóitáru, az »E« pedig a kárpitosanyagokat és kellékeket jelenti.